

6 ŞUBAT DEPREM RAPORU:

2024-2025 Karşılaştırmalı Değerlendirme

ULUSLARARASI
ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

**6 Şubat Deprem Raporu:
2224-2025 Karşılaştırmalı Değerlendirme**

Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International - TI) yolsuzlukla mücadelede öncülük eden küresel bir sivil toplum kuruluşudur. Dünya genelinde 100'den fazla ülke kolu ve Berlin'deki uluslararası sekreteryası aracılığıyla, yolsuzlukların yıkıcı etkileri hakkında toplumların bilinçlendirilmesi ve kamu, özel sektör ve sivil toplum ortaklarıyla işbirliği halinde etkin önlemlerin geliştirilmesi ve uygulanması için çalışır.

2008 yılında gönüllü çabalarla kurulan Uluslararası Şeffaflık Derneği (TI Türkiye) ülkenin demokratik, sosyal ve ekonomik yönden gelişimi için toplumun tüm kesimlerinde şeffaflık, dürüstlük ve hesap verebilirlik ilkelerini hakim kılma amacını taşımaktadır. Dernek, yolsuzluğun azaltılması yönündeki çalışmaları kapsamında kamu kesimi, iş dünyası, sendikalar, üniversiteler, meslek örgütleri ve sivil toplum örgütleri gibi konuyla ilgili tüm tarafları bir araya getirerek faaliyetlerinde bu çok aktörlü işbirliğini esas alır. Toplumsal yapıyı oluşturan ve/ veya kamu gücünü elinde bulunduran tüm kişi ve kurumların açık, dürüst, hukuka uygun, etik, izlenebilir ve hesap verebilir şekilde davranmasını talep eder ve kendisi de bu ilkeler çerçevesinde faaliyetlerini sürdürür.

Yazar

Ayşe Özge Erceiş

Editör

Ekin Bayur

Katkıda Bulunan

Hilal Şahin

© 2025 Uluslararası Şeffaflık Derneği. Tüm hakları saklıdır.

www.seffaflik.org

**Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir**

Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Şeffaflık Derneği'nin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Giriş

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş ve Hatay depremlerinin üzerinden iki yıl geçti. İlk yıl boyunca yıkımın boyutları, afet yönetimi, yeniden yapılanma süreci ve yaşanan usulsüzlükler üzerine kapsamlı bir değerlendirme yapmıştık. 2024'te yayımladığımız raporda, deprem öncesi ve sonrasında yaşanan kurumsal eksiklikleri, yolsuzluk ve denetim mekanizmalarındaki zafiyetleri ele almış, yeniden imar sürecinin şeffaflık eksikliği nedeniyle eleştirildiğini ortaya koymuştuk.

Şimdi, ikinci yılın sonunda gelinen noktayı değerlendirmek üzere 2024'te tespit ettiğimiz ana sorunlar ile 2025 itibarıyla mevcut durumu karşılaştıracamız. Hangi alanlarda ilerleme kaydedildiğini, hangi sorunların devam ettiğini ve gelecekte benzer felaketlerin önüne geçilmesi için hangi adımların atılması gerektiğini analiz edeceğiz.

Yeniden İnşa, Kentsel Dönüşüm ve Yerinde Dönüşüm

2025 itibarıyla deprem bölgesindeki yerinde dönüşüm projeleri kapsamında, konut sahiplerine 750 bin TL hibe, 750 bin TL kredi ve 40 bin TL proje desteği sağlanırken, iş yerleri için de 400 bin TL hibe, 400 bin TL kredi ve 40 bin TL proje desteği verilmektedir. İlk konut ve iş yeri için destek alan vatandaşlar, ikinci ve üçüncü konut veya iş yeri için 40 bin TL proje desteği ve kredi imkanından faydalanabilmektedir.¹ Bunun yanı sıra, TOKİ afet konutları ve kentsel dönüşüm projeleri kapsamında ihaleler düzenlemeye devam etmekte olup, ihale tarihleri ve detaylarının TOKİ'nin resmî web sitesinde yayınlandığı belirtilmektedir. Ancak ihale süreçlerinin şeffaflığı konusunda eleştiriler devam etmektedir.

TOKİ, tüm ihale bilgilerini ve ihale bedellerini Elektronik Kamu Alımları Platformu'nda yayınladığını duyurmuş olsa da ihale süreçlerinin belirli kurumlar lehine şekillendiği ve sürecin tüm firmalar için eşit erişime açık olmadığı yönündeki kaygılar sürmektedir.² Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ise, deprem bölgesindeki kentsel dönüşüm çalışmalarını hızlandırmak amacıyla "Kentsel Dönüşüm Başkanlığı" bünyesinde plan, proje, ruhsat ve izin işlemlerini hızlandırarak süreci daha etkin hale getirmeye çalışmaktadır.³

Hukuki Süreçler

2024'te Adalet Arıyoruz Aileleri raporuna göre, ruhsat dosyalarının kaybolması, yakalama kararlarının sonuçsuz kalması ve dava dosyalarına erişimde yaşanan sorunlar yargı sürecini olumsuz etkilemiştir.⁴ Depremzedeler, yargılama süreçlerinin şeffaf olmadığı ve özellikle kamu yetkililerinin hesap vermediği konusunda endişelerini dile getirmiştir.

2025 itibarıyla, 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından açılan hukuki süreçlerde önemli zorluklar ve şeffaflık eksiklikleri devam etmektedir. Deprem sonrası ilgili şehirlerde Ceza, İdare ve Hukuk Mahkemeleri'nde birçok dava açılmış olsa da yargılama süreçlerinde ciddi aksaklıklar yaşanmakta ve özellikle kamu görevlileri hakkında cezai işlemlerin başlatılmaması kamuoyunda büyük endişelere yol açmaktadır. Depremzedelerin karşılaştığı hukuki zorluklar arasında ruhsat dosyalarının kaybolması, bazı dava dosyalarının eksik veya erişilemez olması ve yakalama kararlarının uygulanamaması gibi ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bu durum, davaların ilerleyişini ve hesap verebilirliği olumsuz etkilemektedir.⁵

Hukuki destek mekanizmaları açısından, Türkiye Barolar Birliği tarafından depremzedelere yönelik hazırlanan Depremzedeler İçin Hukuk Rehberi, afetzedelerin yasal süreçlerde haklarını nasıl arayabilecekleri konusunda rehber niteliğinde olup, hukuki destek mekanizmalarını içermektedir.⁶ Bununla birlikte, bu tür rehberlerin pratikte ne kadar etkili olduğu konusunda şüpheler bulunmaktadır. Öte yandan, deprem bölgesinde, yıkılan binalarla ilgili olarak toplam 2.031 soruşturma dosyası açılmıştır. Bu kapsamda, 1.342 ceza davası ve idari yargıda ise 105.291 dava açılmıştır. Deprem bölgesinde 654 adli, 28 idari olmak üzere toplam 682 ilk derece mahkemesi kurulmuştur. Ayrıca, 10 Bölge Adliye Mahkemesi dairesi ve 5 Bölge İdare Mahkemesi dava dairesi oluşturulmuştur.⁷

Soruşturmalar kapsamında binalardan alınan beton ve demir numuneleri laboratuvarlarda incelenmiş ve 14 üniversite ile iş birliği içinde bilirkişi değerlendirmeleri yapılmıştır. Ancak, bilirkişi raporlarının hazırlanma sürecinde gecikmeler yaşandığı, raporların tutarsızlık içerdiği ve bazı bilirkişi tespitlerinin hukuki sürecin ilerleyişini yavaşlattığı iddia edilmektedir. Kamuoyunda özellikle bilirkişi raporlarının tarafsızlığı ve hukuki süreçlerin şeffaflığına dair derin endişeler devam etmektedir.⁸

Depremle ilgili açılan davalara bakıldığında, birçok dosyanın sürecinin yavaş ilerlediği, bazı kritik davalarda sanıkların tahliye edildiği ve kamu görevlilerine yönelik yargı süreçlerinin ilerlemediği görülmektedir. Örneğin, Hatay'da yıkılan **Derya Apartmanı** davasında tutuklu bulunan son sanık, dördüncü duruşmada tahliye edilmiş ve davada tutuklu sanık kalmamıştır. Benzer şekilde, **Nilüfer Apartmanı** davasında da sanıklar tahliye edilmiş ve dava 2025'e ertelenmiştir. **Özkan City Blokları** davasında müteahhitler serbest bırakılmış, kolon kesme iddiaları hakkında ise "yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilemediği" belirtilmiştir.⁹ Öte yandan, **Atilla Eren Apartmanı** davasında 219 kişinin ölümüne neden olan binanın müteahhidi ve yapı denetim yetkilileri tutuklu yargılanırken, bazı sanıklar firari olarak aranmakta ve kamu görevlileri hakkında herhangi bir işlem yapılmamaktadır.¹⁰ Bununla birlikte **Sueda Kent Sitesi'nde** ise 65 kişinin ölümüne neden olan bina için açılan davada tutuklu sanık bulunmamaktadır. 2023'te tutuklanan müteahhit ve ortağı 7,5 ay sonra tahliye edilmiştir.¹¹

Alpargün Apartmanı'nda 96 kişinin hayatını kaybetmesiyle ilgili olarak müteahhit H. A. 62 kez müebbet ve 865 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Bu dava, olası kastla ceza verilen ve hiçbir indirim uygulanmayan emsal niteliğinde tek yargılama olmuştur. Mahkeme ayrıca ilgili kamu görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karar vermiştir.

Deprem sonrası en fazla dikkat çeken davalardan biri olan **Rönesans Rezidans** davasında, 269 kişinin yaşamını yitirdiği binanın sorumlularına yönelik yargı süreci devam etmektedir. Ancak, davada sadece 3 sanık tutuklu olup firari sanıkların yakalanması konusunda herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir. Aynı şekilde, **Ebrar Apartmanı** davasında da bilirkişi raporlarıyla ilgili çelişkiler bulunmakta ve kamu görevlileri hakkında dava açılmamaktadır. Kahramanmaraş'taki **Palmiye Sitesi** davasında müteahhit "kocama hali" gerekçesiyle serbest bırakılmış, diğer binaların davaları ise hala devam etmektedir. Adıyaman'daki **İsias Otel** davasında otel sahibi 18 yıl 5 ay hapis cezasına çarptırılmış ancak mahkeme, "olası kast" suçlamasını kabul etmeyerek kamuoyunda tepkilere neden olmuştur.¹²

21 binaya ilişkin süren davalarda **sadece 26 tutuklu** bulunurken, 8 kişi firari durumdadır. **Kamu görevlileri arasında tutuklu olan kimse bulunmamaktadır ve bu şehirlerden herhangi birinde istifa eden bir yetkili olmamıştır.** Depremzedeler, özellikle kamu görevlilerine yönelik hukuki süreçlerin işlememesini, yargılama sürecindeki gecikmeleri ve bazı davalarda sanıkların tahliye edilmesini adaletin gecikmesi olarak değerlendirmektedir.¹³

Sonuç olarak, hukuki süreçlerde bazı ilerlemeler kaydedilmiş olsa da şeffaflık eksiklikleri, yetkililer hakkında cezai işlem yapılmaması ve yargılama süreçlerinin yavaş işlemesi gibi büyük eksiklikler devam etmektedir. Özellikle bilirkişi raporlarının tutarsızlık içermesi, kamu görevlileri hakkında yürütülen soruşturmaların sonuçsuz kalması ve davaların sürecinin şeffaf bir şekilde ilerlememesi, kamuoyunda derin güvensizlik yaratmaktadır. Depremzedeler ve hak savunucuları, hukuki süreçlerin hızlandırılması, kamu görevlilerinin de yargılanması ve hukuki mekanizmaların daha adil ve hesap verebilir bir şekilde işletilmesi için çağrılarını sürdürmektedir.

Kaynakça

¹ İhale Tarihleri, https://www.toki.gov.tr/ihale-tarihleri?utm_source

² TOKİ'den deprem bölgesindeki konut ihalelerindeki iddialara yönelik açıklama, https://anlatilaninotesi.com.tr/20240704/tokiden-deprem-bolgesindeki-konut-ihalelerindeki-iddialara-yonelik-aciklama-1085541591.html?utm_source

³ Bakanlık, Deprem Bölgesindeki Kentsel Dönüşüm Sürecini Madde Madde Açıkladı, https://csb.gov.tr/bakanlik-deprem-bolgesindeki-kentsel-donusum-surecini-madde-madde-acikladi-bakanlik-faaliyetleri-40269?utm_source

⁴ Uluslararası Şeffaflık Derneği, 6 Şubat Deprem Raporu: Kurumlar, Usulsüzlükler ve Şeffaflık, <https://seffalik.org/6-subat-deprem-raporu-kurumlar-usulsuzlukler-ve-seffalik/>

⁵ HRW (Human Rights Watch) – Türkiye'de Deprem Sonrası Yetkililere Cezai İşlem Engeli, <https://www.hrw.org/tr/news/2024/03/27/turkiye-stonewalling-charges-officials-earthquake-deaths>

⁶ Türkiye Barolar Birliği – Depremzedeler İçin Hukuk Rehberi <https://d.barobirlik.org.tr/2023/DepremzedelerIcinHukukRehberi>

⁷ 6 Şubat depremleriyle ilgili 2 bin 31 adet soruşturma dosyası açıldı, <https://www.liderbursa.com/subat-depremleriyle-ilgili-bin-adet-sorusturma-dosyasi-acildi-h87192.htm?utm>

⁸ HRW (Human Rights Watch) – Türkiye'de Deprem Sonrası Yetkililere Cezai İşlem Engeli, <https://www.hrw.org/tr/news/2024/03/27/turkiye-stonewalling-charges-officials-earthquake-deaths>

⁹ Deprem yargılamaları ne durumda?, <https://bianet.org/haber/deprem-yargilamalari-ne-durumda-304179>

¹⁰ Deprem Davalarında Son Durum, https://www.yapi.com.tr/haberler/deprem-davalarinda-son-durum_205930.html?utm

¹¹ Deprem yargılamaları ne durumda?, <https://bianet.org/haber/deprem-yargilamalari-ne-durumda-304179>

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

ULUSLARARASI
ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

 /TransparencyTurkey

 /transparencytr

 @TransparencyTR

 www.seffaflik.org

 info@seffaflik.org

 +90 (212) 240 52 81

 +90 (212) 234 34 27

 Kocatepe Mh. Abdülhak Hamit Cd.
No: 24/5, 34437 Beyoğlu/İstanbul